

НЕУГОДНИКОВ АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
декан факультету міжнародно-правових відносин,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИНЦИПІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО КОНТРОЛЮ

Загалом контроль є терміном, який відображає дотримання законності у конкретно визначених суспільних відносинах з конкретно визначеним їх складом. Ефективність здійснення контролю опосередковує якість публічного адміністрування. Контроль у широкому розумінні можна визначити як діяльність щодо забезпечення відповідності стану керованого суб'єкта прийнятим управлінським рішенням та відповідності функціонування підконтрольного суб'єкта закону. Контроль як функція публічного адміністрування дозволяє своєчасно виявити та ліквідувати фактори, що заважають ефективному здійсненню публічного адміністрування, унеможливаючи забезпечення належного рівня правозастосовної діяльності. Будь-який вид діяльності, що здійснюється суб'єктом публічного адміністрування неможливий без застосування контролю.

Принципами контрольної діяльності публічної адміністрації є основні ідеї, положення, вимоги, що характеризують зміст суспільних відносин, які складаються в сфері своєчасного виявлення та усунення факторів, що заважають ефективному здійсненню публічного адміністрування та/або унеможливають забезпечення належного рівня правозастосовної діяльності. Принципи контрольної діяльності публічної адміністрації не є сталою системою, вони розвиваються одночасно з розвитком публічного адміністрування. Принципи контрольної діяльності публічної адміністрації детерміновані спрямованістю контролю та його специфікою.

В залежності від сфери суспільних відносин, у якій здійснюється контрольна діяльність суб'єктами публічної адміністрації можна виокремити загальні та спеціальні принципи контролю. Загальними принципами є ті принципи, що характерні для контролю як соціально-правового явища незалежно від виду публічного адміністрування. До загальних принципів контрольної діяльності публічної адміністрації відносяться наступні.

Принцип верховенства права контрольної діяльності публічної адміністрації полягає у здійсненні контрольної діяльності відповідно до ідеї соціальної справедливості, свободи, рівності, законності. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає

ідеології справедливості, ідеї права, яка має бути орієнтиром контрольної діяльності. Маючи на меті дотримання прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб в процесі здійснення контрольної діяльності, суб'єкти публічної адміністрації повинні діяти у межах взаємопов'язаних соціальних, політичних та юридичних вимог.

Принцип об'єктивності контрольної діяльності публічної адміністрації полягає у відповідності застосування інструментів публічного адміністрування достовірності отриманих юридичних фактів під час проведення контролюючих дій та відсутності упередженості щодо наявності (відсутності) негативних аспектів у діяльності об'єктів, що перевіряються.

Принцип доцільності контрольної діяльності публічної адміністрації полягає у необхідності вибору найбільш оптимальних із передбачених законом інструментів публічного адміністрування для досягнення мети контролю у конкретно-визначених суспільних відносинах із конкретно-визначеним їх суб'єктним складом. Суб'єкти публічної адміністрації мають співвідносити свої дії з цілями правового регулювання, що обмежить можливість свавілля та зловживання дискреційними контролюючими повноваженнями.

Принцип своєчасності контрольної діяльності публічної адміністрації полягає у застосуванні інструментів публічного адміністрування у межах строків, за яких буде досягнута мета контролю відповідно до норм чинного законодавства.

Принцип ефективності контрольної діяльності публічної адміністрації полягає у використанні мінімального обсягу контрольних повноважень суб'єктами публічної адміністрації для досягнення максимально позитивного результату від публічного адміністрування. Крім того, дотримання принципу ефективності під час здійснення контрольної діяльності сприяє процесам формування у суспільній свідомості взаємозв'язку між ставленням до контрольної діяльності публічної адміністрації як необхідної міри, що є запорукою розвитку громадянського суспільства в Україні.

Спеціальними принципами контрольної діяльності суб'єктів публічної адміністрації є принципи, що визначають засади здійснення контролю у конкретно-визначених суспільних відносинах. Характерною ознакою спеціальних принципів є їх конкретне закріплення у нормативно-правових актах різної юридичної сили. Наприклад, Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» до основних принципів державного контролю у сфері господарської діяльності віднесено: пріоритетність безпеки перед будь-якими іншими інтересами і цілями у сфері господарської діяльності; підконтрольність і підзвітність органу державного контролю відповідним органам державної влади; рівність прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання; гарантування прав суб'єкта господарювання тощо [1]. Іншим прикладом спеціальних принципів є ті, що притаманні діяльності суб'єктів публічної адміністрації при здійсненні державного контролю за використанням та охороною земель, а саме: забезпечення раціонального використання та

охорони земель як основного національного багатства, що перебуває під особливою охороною держави; пріоритет вимог екологічної безпеки у використанні земельних ресурсів над економічними інтересами; повне відшкодування шкоди, заподіяної довкіллю внаслідок порушення земельного законодавства України; поєднання заходів економічного стимулювання і відповідальності у сфері використання та охорони земель [2].

Виходячи зі змісту правового регулювання, можливо виокремити й інші спеціальні принципи контрольної діяльності суб'єктів публічного адміністрування, а саме:

принципи фінансового контролю, яких закріплено Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» [3];

принципи санітарного та епідемічного контролю, яких закріплено Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» [4];

принципи контролю за якістю харчових продуктів, яких закріплено Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» [5];

принципи архітектурно-будівельного контролю, яких закріплено Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю» [6] тощо.

Дотримання загальних та спеціальних принципів під час здійснення контрольної діяльності суб'єктами публічної адміністрації є запорукою становлення України як демократичної та правової держави. При цьому, доцільним є подальше вивчення процедур здійснення адміністративного контролю та їх формалізація.

Список використаної літератури:

1. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: *Закон України від 05.04.2007 № 877-V. Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 29. Ст. 389.
2. Про державний контроль за використанням та охороною земель: *Закон України від 19.06.2003 № 963-IV. Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 350.
3. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні: *Закон України від 26.01.1993 № 2939-XII. Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 13. Ст.110.
4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: *Закон України від 24.02.1994 № 4004-XII. Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.
5. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: *Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 р. № 553. Відомості Верховної Ради*. 2017. № 31. Ст. 343.

6. Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю: Закон України від 18.05.2017 р. № 2042-VIII. *Офіційний вісник України*. 2011. № 40. Ст. 27.

Ключові слова: суб'єкт публічної адміністрації, адміністративний контроль, загальні принципи, верховенство права, спеціальні принципи.

Ключевые слова: субъект публичной администрации, административный контроль, общие принципы, верховенство права, специальные принципы.

Key words: subject of public administration, administrative control, general principles, rule of law, special principles.

МИХАЙЛОВ ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ

*Одеський державний університет внутрішніх справ,
професор кафедри конституційного та міжнародного права,
кандидат юридичних наук*

ГРИБ АННА МИКОЛАЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук*

САМОУПРАВСТВО: ОРГАНИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ VS АДМІНІСТРАТИВНІ КОМІСІЇ VS СУД

1. Питання самовільного, всупереч встановленому законом порядку, здійснення особою свого дійсного або гаданого права старе як світ; історія нараховує непоодинокі випадки завдання шкоди, і людині, і суспільству, і державі.

На багатьох науково-практичних рівнях аспекти і проблема в цілому досліджувались представниками правничої та інших спільнот на пострадянському просторі, однак окремі реалії ст. 186 КУпАП – самоуправство, через призму адміністративно-юрисдикційної діяльності залишаються без належної уваги.

2. Згідно ст. 255 КУпАП, у справах про адміністративні правопорушення, що розглядаються органами, зазначеними в ст.ст. 218-221 цього Кодексу, протоколи про правопорушення мають право складати: 1) уповноважені на те посадові особи: органів Національної поліції (ст. 186), та ст. 218 КУпАП, [саме] адміністративні комісії при виконавчих органах сільських, селищних, міських рад розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 186 цього Кодексу.

За КУпАП суди не розглядають справи про адміністративні правопорушення, передбачені ст. 186 цього Кодексу, однак вітчизняна юрисдикційна практика свідчить про наявність діаметрально протилежних векторів правозастосування; [непідраховані] уповноважені посадові особи органів Національної поліції матеріали за ст. 186 КУпАП